

1) Dovre sin vi byene og "Rudkja"
=(Rudkja) Ljåen. Heiner kom fra Trøndelag
og var av en mørkbrun farve. Disse
Heiner var fine og norske tråde, (de vir-
ket ikke stort skyppende), man gjorde fin,
god egg i kniver, bøvstener, kostybringer
o. s. v. Til Ljå bruktes de ikke.

2) Vi bruktes omtrent intetlukkende byene
av kunstlein. (Carborindim).

I Dovre har vi et skjeldet godt byen-
berg i Toftefeltet straks nedfor gården
Tofte. Disse byene var navnsomt vidua
om både stinden og morduffelt, og det
var ingen sak å "Rudkja" attil "Stam skar"
i Ljåeggen, da disse byene formelig "sting"
sig fast til Ljåen. Det var nevnte gårds
hismont som hadde intetkun av å bryte
ut og sla til byene. Ellers var noen hver
ivei og faust sig byene til eget behov. Tofte
var ikke så nær med de. Senere begynte
uviskonnende folk til dels om vottene å
bruke knitt å skyte ut stenen, og dette med
slik kraft, at glassrutene på gården skranglet.
Grønnfjeldet om bynberget ligger like op i seg
med gårdens stene. Etter enne adferd forbød
Toftemanden besøkene i bynberget.

De beste byene lå i en forholdsvis smal "gås"
midt i fjellet, og var av en usartet litt mørk
grå farve med det angivende fjell, som også for en
stor del bestod av bystein, men av en hårdere
og hårligere kvalitet, og måtte brukes i man-
ge timer for å kunne brukes.

To mænd turfra - Ola og Per - var engang norske
fjelds og søgte bryner. Som de kjørte efter
veien, får den ene se en gråstein i veisanten
på "skapnad" som et bryne.

Ola tar op steinen og går mi' den i handa,
da der kom springende en mand fra en gård ved
veien og spørte, om de hadde bryner a° selge.
Jo ja, skjönt vi skulde fra bryne da Ola, og Per tok
jy ut et som skal være godt.

Ellers var det almindelig - når branden gik
træt - a° legge nogle bryner i matkista. Dette
spørtes fort, og alle vilde ha av disse, om de
omte var aparte gode. Så var det bare - hamma-
lig - a° fylde på ijen i matkisten og "la tult-
lau gå."

Fra Skarvangen i Vaga° var det drevet ut mas-
sevis av bryner - idet en mand var mand, Vehl-
preststolten" levde sit hele liv av denne
stein, men disse bryner kom ikke på langt nær
op mot Einbygg bryner, da Skarvangs steinen var
mygt grovere og isprengt med lysrøde flekker
"øier", og disse var oftest hårdere og blev stå-
ende ijen, så man slat; måtte skive eller slå-
pe disse bryner for a° holde dem jevne.

Dette må man imidlertid ikke si til nogen
Vagavos.

3/ Ljå° slipes på rint slipstein og kveljes med
bryne. Håretenne, Knaggene, Kniver og trækjører-
jern o. s. v. slipes på slipstein og kveljes med
fin stein. Til dette bruk har man gjerne en
liten finere slipstein end til Ljå, Øken. o. s. v.

4/ Ljågen herover kjinner til måten a° Ljågen ut
Ljåggene med hammer istedfor sliping, men man
har hört, at dette skal være brukt på vestlandet

Noget fast stein tie a° föie ridskapet frem
 og tilbake på er - så vidt på vel - i kjemnt
 på dovre. Når man drø laup fra gården
 med raske og iteryslat hadde man gjerne
 med sig en liten rosten itelikt slipstein, men
 vel slat på gården, hvor man gir tyim
 til "måls", slipt man gjæm i gange om degen.
 For man av de beste Einbyggeryer, kunde
 man bruke en god gjæ hele degen itil a°
 behöve slipe, naar det ikke var fornøgt ~~slip~~
 stein.

7/ De vi som sagt har hat disse ituførte
 bryer i bygden, er andre bryeroder og Kves-
 semåler itekjemt. Vi har nok hørt, at Gørestikk
 har vist brukt, men dette er vel i mangel av
 noget bedre.

8/ Her sitter gjæm altid fast i orvet under
 slipingen. Egen holdes mot, enten gjæm er
 med eller itil orv. Til gjæstet brukes kløvede
 toger av bjørk eller vidje. Når brukes kløvet spank
 röt og delvis strücklaver, men selv om man brü
 ker sidtnevnte, tar man ikke gjæm fra
 orvet under sliping.

9/ Gure ende av orvet støttes mot marken me-
 dens gjæm holdes under vinstre arm med
 odden frem. Samme måte både for støttorv
 og langorv eller "fangorv" (it) som vi sier.

10/ "Brynstokken" (ein) var drevet av fjuntor
 og lares efter en i översle kant festet jerntrök
 i en ring i bellerammen. I övre kant på
 indsiden av Brynstokken var påspikket en
 kort kant som skulde hindre vundet i a° ^{skulpe} ~~skulpe~~
 ved.

11
Oks eller kühorn bruktis når man var so
inheldig at kryuet røk av — blev forslut —
da tokke man hornet, sa° det blev blødt og bøy-
lig, og drø det inn på den ene ende av kryustub-
ben. Når hornet nu blev kaldt, blev kryuet
sittende tukt fast, og man kunde bruke denne
kryustubp isteden a° skjøre sig forderet.

12/ Kryustokken bares oftest bak, men ikke
alle vilde belterummen over manen. Disse
Einbygg kryuer kunde vere store og tunge me-
dens de var nye, og da bar man ofte kryustokk-
ken rett foran, og lot ryggen slå° for krukken°.

13/ Til naturstein brukte man altid kryustokk
med vant i — gjerne med litt salt i, hvis
kryuet var hårt — Nu stikker man bare
en Carborundimplis i lomma, men sa°
er ljaslat like bruket sin, og nesten in-
gen kan, føre en lja° som fot.

A° slå° langt mellom hver gang man kvatte°
kaldes a° ga° ei lang kvaste°.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

adr. NORSK FOLKEMUSEUM

BYGDØY

294

Til Norsk etnologisk gransking.

Da jeg gav indl. fra, at de ogsaa liden a. fa. fik i "hermo" eller ordstokke" i forbindelse med brynet, kommer her et lite tilføjelse.

Som gjent. s. har de fleste skenarter en l. bryde-
rebning (Løydellingem påtøvs) og en fverrebning -

I skenbryggerepart kaldes det "flasken" og "busta".

Som oftest var brynerne tok på "flasken", men det
hørdte et og andet ogsaa blev på "busta" (altsaa
med løydellingem påtøvs), og disse bryner kaldte
man "fvertpåbryner" (et).

De tok meget skarvere og fortore igjen skar i Ljå-
eggen, men de var ogsaa skjøre, at de ofte røk av, naar de
væra halvslitte.

En person som var vriden og vanskelig a. snakke
tillag, kaldte man "fvertpåbryner".

294

Medrigst.
Jonn. R. S. S. S.

26/3. 47